

شناسایی چالش‌ها و راهکارهای فرآیند شکل‌گیری هویت اجتماعی-فرهنگی دانشجویان دانشگاه
فرهنگیان: مورد مطالعه، استان هرمزگان
مختار ذاکری^{۱*}

Identification of Challenges and Solutions in the Process of Social-Cultural Identity
Formation of Farhangian University Students: the Case Study of Hormozgan
Province
Mokhtar Zakeri^{1*}

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۰۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۲۷

چکیده

Abstract

The purpose of this study is to identify the challenges and solutions of the social-cultural identity formation process of Farhangian University students. This is a qualitative research with inductive data analysis method using coding system via an in-depth interview. For validation, the audit trail method was used. Research validity was carried out using the method of review by professors. The research community included 2250 students of Farhangian University of Hormozgan province, and the research sample included 15 people who were selected based on the principle of saturation. Eleven key categories emerged as the findings of the data analysis which include impact of western culture on student teachers, passivity and disinterest of student teachers towards participating in cultural and social activities and programs, lack of expert planning, educational and executive forces regarding the activity, and cultural and social issues, gender segregation (lack of experience of mixed social atmosphere), insufficient attention to the dignity of student teachers and teaching profession, lack of suitable platform and conditions for the implementation of activities and all-round participation of student teachers in cultural programs and the social aspect of the university, lack of introduction of a suitable model of behavior in the society and the university for student teachers, lack of cultural and social field programs at the university level and crisis of occupational and cultural-social identity in a large number of students are creating challenges for the formation of cultural and social identity. Also, eleven key categories include raising the level and dignity of student teachers in the university and society, involving student teachers in the planning and implementation of cultural and social activities of the university, creating an environment for freedom of speech for student teachers regarding the expression of cultural and social issues, creating an expert and dynamic core regarding planning, training and implementation of programs, cultural and social issues, explaining and teaching cultural and social issues and programs to student teachers in detail, making social and cultural programs and making activities attractive and competitive in the university, creating a basis for improving knowledge, implementing field programs focusing on cultural and social issues, and designing and preparing uniforms for student teachers are the solutions for the formation of cultural and social identity. In general, it can be said that the attitude of some students has moved towards modernity and post-modernism as an ideal movement and the idea of leaving the country is the root of some of them. The influence of the western lifestyle in the society is increasing day by day and the authentic Iranian-Islamic social cultural values and beliefs are being weakened. In addition, the common cultural conflicts in the society between sub-cultures and Iranian-Islamic culture with Western culture are increasing. It is necessary to explain and teach the programs and cultural and social issues to the student teachers.

Keywords: Cultural identity; social identity; student teachers; pathology; Farhangian University

هدف این مطالعه، شناسایی چالش‌ها و راهکارهای فرآیند شکل‌گیری هویت اجتماعی-فرهنگی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان است. روش پژوهش، کیفی و شیوه تحلیل داده‌ها، روش استقرایی با نظام کدگذاری و روش جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه عمیق بود. به منظور اعتبارسنجی، از روش مسیر ممیزی استفاده شد. روایی پژوهشی با استفاده از روش بازبینی به وسیله اساتید انجام شد. میدان پژوهشی، شامل دانشجویان دانشگاه فرهنگیان استان هرمزگان به تعداد ۲۲۵۰ نفر و نمونه پژوهشی بر اساس اصل اشباع‌شدگی، شامل ۱۵ نفر بود. یافته‌های پژوهش نشان داد یازده مقوله کلیدی شامل: اثرپذیری دانشجویان از فرهنگ غربی، انفعال و بی‌علاقگی دانشجویان به شرکت در فعالیت‌ها و برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی، نبود نیروهای برنامه‌ریز آموزشی و اجرایی متخصص در فعالیت‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی، تفکیک جنسیتی (عدم تجربه جو مختلط اجتماعی)، عدم توجه کافی به شأن و منزلت دانشجویان و شغل معلمی، نبود بستر و شرایط مناسب برای اجرای فعالیت‌ها و مشارکت همه‌جانبه دانشجویان، عدم معرفی الگوی مناسب رفتاری، ضعف در تبیین و آموزش برنامه‌ها و مسائل فرهنگی-اجتماعی، سطح پایین دانشی، مهارتی و نگرشی دانشجویان نسبت به برنامه‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی، کمبود برنامه‌های میدانی فرهنگی و اجتماعی و بحران هویت شغلی و فرهنگی-اجتماعی، ایجادکننده چالش‌های شکل‌گیری هویت فرهنگی-اجتماعی هستند. همچنین یازده مقوله کلیدی نیز شامل: اعتلای سطح شأن و منزلت دانشجویان، مشارکت‌دادن دانشجویان در برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی، ایجاد یک هسته متخصص و پویا، تبیین و آموزش دقیق برنامه‌ها و مسائل فرهنگی-اجتماعی به دانشجویان، جذاب و رقابتی نمودن برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی، ایجاد زمینه ارتقای دانشی، مهارتی و نگرشی پیرامون مسائل فرهنگی-اجتماعی، اصلاح نظام ارزشی دانشجویان، فراهم‌سازی امکانات و زیرساخت‌های لازم جهت اجرای فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی، اجرای برنامه‌های میدانی با محوریت موضوعات فرهنگی-اجتماعی و طراحی و تهیه لباس فرم به‌عنوان راه‌کارهایی برای شکل‌گیری هویت فرهنگی-اجتماعی به‌شمار می‌آیند. به‌طور کلی می‌توان گفت، نگرش عده‌ای از دانشجویان به سوی مدرنیته و پست‌مدرنیسم، به‌عنوان یک جنبش و حرکت ایده‌آل، سوق یافته است و فکر خروج از کشور در برخی از ایشان ریشه دوانیده است. نفوذ سبک زندگی غربی در جامعه، هر روز بیشتر شده و ارزش‌ها و عقاید فرهنگی-اجتماعی اصیل ایرانی-اسلامی در حال تضعیف هستند؛ مضاف بر اینکه تضادهای فرهنگی رایج در جامعه، بین خرده‌فرهنگ‌ها و فرهنگ ایرانی-اسلامی با فرهنگ غربی در حال افزایش است. لازم است، تبیین و آموزش دقیق برنامه‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی به دانشجویان صورت گیرد.

واژه‌های کلیدی: هویت فرهنگی، هویت اجتماعی، دانشجویان، آسیب‌شناسی، دانشگاه فرهنگیان

1. Assistant professor, department of educational sciences, Farhangian University, Tehran, Iran
*Corresponding Author, Email: mokhtarzakeri365@cfu.ac.ir

۱. استادیار، گروه آموزشی علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

* نویسنده مسئول:

مقدمه

هویت یکی از مهم‌ترین و چالش‌برانگیزترین موضوعاتی است که از آغاز آفرینش تاکنون، دغدغه پیروان مذهب، فیلسوفان، ادیبان، جامعه‌شناسان، روان‌شناسان، انسان‌شناسان، سیاست‌گذاران و دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت، بوده است. مفهوم هویت با پرسش «من چه کسی هستم» از نخستین دوره‌های حیات انسانی همواره مطرح بوده و در هر دوره‌ای، پاسخی از سوی افرادی که در آن دوره خاص و بافت منحصر به فرد می‌زیسته‌اند، یافته است (لیندهلم، ۱۹:۲۰۰۸).

نظریه‌های زیادی آنچه را که به شکل‌گیری هویت منجر می‌شود، مورد مطالعه قرار داده‌اند. هویت، آن‌طور که در ادبیات درک می‌شود، می‌تواند در دامنه‌ای از ویژگی‌های انسان‌شناختی تثبیت‌شده از تولد، تا ویژگی‌های خودانتخابی که در طول زمان تغییر می‌کند، مورد مطالعه قرار گیرد. مشهورترین حوزه‌هایی که هویت در آن مطالعه شده است، شامل شغل، نژاد، قومیت، جنسیت و مذهب، به‌عنوان هویت‌های مقوله‌ای هستند (وانسا، ۸:۲۰۱۱).

امور مربوط به هویت، فقط محصول مطالعات دانشگاهی نیست بلکه در مقیاس وسیعی از جامعه، جریان داشته و در رسانه‌های جمعی دوربرد، رسانه‌های جمعی منطقه‌ای، مدارس و فرهنگ‌های خیاابانی نیز تقویت می‌شود که نشان از دامنه گسترده این مسئله بشری دارد (کالهن، ۳:۱۴۹:۲۰۱۰).

دوران تحصیل فرد در مدرسه و دانشگاه را بخشی از فرآیند شکل‌گیری هویت حرفه‌ای شخص در نظر گرفته‌اند (کروگر، به نقل از ادیب و همکاران، ۱۳۹۶). دانشجویان برنامه‌های تربیت‌معلم را با انواع تصویری که از شغل معلمی دارند و همچنین با تصورکردن خودشان در قامت یک معلم آغاز می‌کنند؛ این تصورات اولیه نقش مهمی را در تعیین نوع نگرش و درک آن‌ها نسبت به حوزه تدریس، باورهای شغلی و شیوه اداره کلاس برعهده دارد.

یکی از مهم‌ترین جنبه‌های مسئله‌بودن هویت، به حوزه تعلیم و تربیت مربوط می‌شود. وقتی به عمل تعلیم و تربیت در طول تاریخ نگاه می‌کنیم، یک هدف و وظیفه اساسی را در همه دوران‌ها و نظام‌های تربیتی می‌توانیم، بیابیم و آن ایجاد وضعیت‌های مشخص و موردانتظاری از هویت در فراگیران بوده است. باین حال تعلیم و تربیت و در رأس آن، مجریان عمل تعلیم و تربیت در مدارس که همان آموزگاران و دبیران هستند، در به‌انجام‌رساندن این رسالت با چالش‌های اساسی مواجه بوده است و مسیر مشخصی برای هویت‌بخشی در پیش روی خود نمی‌بینند. یکی از چالش‌های کلیدی در این خصوص، عدم پیمایش صحیح مسیر هویت‌یابی شغلی بویژه در بعد فرهنگی-اجتماعی در دانشگاه فرهنگیان است. مجموعه این مسائل، پژوهشگر را برمی‌انگیزد که هویت را با یک نگاه بنیادی، مورد مطالعه قرار دهد، به این امید که بر وضوح این مفهوم، ابعاد، ساختار و فرآیند تحقق هویت افزوده شود.

-
1. Lindholm
  2. vanesa
  3. calhoon

ضرورت بحث از هویت، در این است که داشتن تعریفی از خود، نه تنها اولین قدم در ایفای نقش، بلکه از مقدمات انسان‌بودن است. انسان از ابتدای ظهور بر روی کره خاکی، مرتب از کیستی و چیستی خود پرسیده است. مطالعه تاریخ در خصوص تجربه‌های گذشته بشری و مطالعات فرهنگی و جامعه‌شناسانه، دلالت بر یک اصل کلی دارد؛ اگر تکلیف مقوله هویت، در میان یک گروه و یا یک ملت معلوم باشد و در خصوص حدود آن، اجماع نظری کلی حاصل شود، اولاً تک‌تک افراد، احساس اعتمادبه‌نفس می‌کنند و ثانیاً جامعه و گروه، به‌طور کلی، جهت و هدف خود را مشخص می‌بینند (رجایی، ۱۳۸۵: ۴۰-۴۱). حال، دانشجومعلمی را تصور کنیم که بدون طی نمودن مسیر صحیح هویت‌یابی وارد مدارس می‌شود. پرواضح است چنین معلمی توانایی هویت‌بخشی فرهنگی-اجتماعی به فراگیران را ندارد چراکه خود، آن را نپیموده است.

دغدغه مکاتب تربیتی در دوران مختلف، یاری‌رساندن فرد در جهت رسیدن به معنایی از هویت اصیل بوده است، چراکه داشتن اصالت برای داشتن یک زندگی خوب دغدغه‌ای محوری است. خودرهبربودن در درجه نخست، مستلزم شناخت اعتقادات و احساس‌ها و در درجه دوم، مستلزم بیان صادقانه آن اعتقادات و احساس‌ها در اعمالی است که انجام می‌دهیم. مجموعه برنامه‌های مختلفی از جمله جشنواره‌های ملی قرآن و عترت و جشنواره اقوام برای هویت‌بخشی فرهنگی-اجتماعی به دانشجومعلمان در دانشگاه فرهنگیان طراحی شده و در حال اجرا است، ولی در عمل تغییر رفتاری زیادی در مسیر هویت‌یابی فرهنگی-اجتماعی مشاهده نمی‌کنیم.

یکی از حوزه‌هایی که به‌میزان زیادی نقش هویت‌ساز برعهده داشته و اساساً یکی از وظایف اصلی آن هویت‌سازی است، نهاد تربیت‌معلم است که در جوامع مختلف، وظیفه ساخت هویت و هم‌چنین صیانت از هویت حرفه‌ای معلمان آن جامعه را برعهده دارد. اساساً مفهوم هویت در مورد کیستی انسان مطرح بوده و نظریه‌های هویت، چگونگی شدن موجود انسانی را مورد توجه قرار می‌دهند. ازطرفی کانون و موضوع تعلیم و تربیت نیز انسان و چگونگی تعالی وی است. ازاین‌روست که هر جا صحبت از تعلیم و تربیت به‌میان می‌آید، بحث از چگونگی شکل‌گیری و شکل‌دهی هویت مطرح است. اساساً هویت‌یابی فراگیران را مستلزم هویت‌آفرینی معلمان در نظام‌های مختلف تربیت معلم دنیا دانسته‌اند. به‌نظر می‌رسد، هویت دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان نیز هم‌چون دیگر جوانان جامعه با آسیب‌هایی مواجه باشد که با شناسایی آسیب‌ها و تقویت هویت ایرانی‌اسلامی در دانشجومعلمان، هویت ملی فراگیران تحت تعلیم آن‌ها، رقم خواهد خورد (نادری و همکاران، ۱۳۹۷).

درخصوص آسیب‌ها و ضعف‌های معلمان درخصوص مؤلفه‌های هویتی، به‌رغم آنکه در مبانی هویت‌یابی دانشجومعلمان ظاهراً آسیب جدی مشاهده نشده است، اما در مؤلفه‌هایی از جمله تعلق به میهن، آثار و لباس ملی، خودکفایی و اخلاقیات نیاز به تقویت در دانشجومعلمان مشاهده می‌شود.

یافته‌های پژوهش باقری و زارعیان (۱۳۹۲)، محمدبخش و همکاران و کاوسی (۱۳۹۰) و حسین‌زادگان (۱۳۹۰) این مطلب را تأیید می‌کنند (نادری و همکاران، ۱۳۹۷).

هویت شغلی بویژه در بعد اجتماعی فرهنگی یک چالش عمده برای بسیاری از معلمان نظام آموزشی ما است به طوری که مؤلفه‌های حداقلی را نیز نمی‌توان مشاهده کرد. نظام تعلیم و تربیتی را تصور کنید که اساساً آگاه نیست در ارتباط با چه زمینه‌هایی هویت یافته است و بدون این که تفکری در این ارتباط صورت دهد، تنها از هزینه‌های که مقابلش قرار گرفته بخشی را به خود اختصاص داده است و پیرامونش را مجموعه‌ای از زمینه‌هایی که بعضاً هیچ هم‌گونی با هم ندارد، فرا گرفته است. اساساً هر اقدام از سوی نظام‌های تعلیم و تربیتی که مسیر هویت‌مندی را به نحو مطلوبی طی نکرده‌اند، اقدامی ناقص و ابتر است چرا که چنین نظام‌های تعلیم و تربیتی، البته اگر بتوان از اصطلاح نظام برای آن استفاده کرد، نظامی ناخودآگاه، درخودفرورفته، ازهم‌گسیخته، فاقد ارزش‌مندی لازم، بی‌ثبات، معلق، فاقد قدرت و کارایی، دور از میدان تجربی و ناتوان از بروز نشانه‌های منحصر به فرد خویش است و طبیعی است که هر اقدامی در چنین فضای نامطلوب، هر چند مبتکرانه و نو باشد، باز هم از اثربخشی به‌دور خواهد بود و به شکست می‌انجامد.

در حوزه هویت، بویژه هویت فرهنگی اجتماعی، پژوهش‌های متعددی به‌انجام رسیده است که در ادامه به برخی از آن اشاره می‌کنیم:

احمدی‌پور و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان: بررسی الگوی صلاحیت‌های حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان استان بوشهر به این نتیجه رسیدند که ضرورت کسب صلاحیت حرفه‌ای بر مفاهیم صلاحیت حرفه‌ای تأثیر معناداری دارد. مفاهیم صلاحیت حرفه‌ای، خصوصیات دانشجومعلم‌ان در اجرای اهداف و عوامل تقویت صلاحیت حرفه‌ای بر مؤلفه‌های صلاحیت حرفه‌ای تأثیر معناداری دارد.

یاری دهنوی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان: واکاوی تجارب زیسته دانشجومعلم‌ان از تعامل هویت حرفه‌ای و فلسفه تربیتی شخصی آنها، بیان می‌دارد تعامل هویت حرفه‌ای با فلسفه تربیتی شخصی دانشجومعلم‌ان را می‌توان در قالب چهار مقوله اصلی بدین شرح بیان کرد: نوع نگاه فرد به هویت حرفه‌ای خویش؛ نوع نگاه فرد به هویت حرفه‌ای خویش از منظر عملکرد حرفه‌ای دیگران؛ نوع نگاه دیگران به هویت حرفه‌ای فرد؛ نوع نگاه فلسفی فرد به زندگی و حرفه خود.

نجفی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان: طراحی الگوی برنامه درسی هویت دینی در دوره اول متوسطه، به این نتیجه رسیدند که هویت دینی، فرهنگ عینیت یافته اسلامی در وجود انسان است که اگر بخواهیم برای آن الگوی برنامه درسی طراحی کنیم اهدافش شامل سه نوع: بینشی (شناخت دایره هستی و پدیدآور، شناخت مقصد و سرانجام، شناخت راه و راهبران زندگی، شناخت خویش‌تن خویش)، گرایشی و کنشی، است و محتوایش تابع سازمان‌دهی در هم‌تنیده/مارپیچی می‌باشد.

نتایج پژوهش نادری و همکاران (۱۳۹۷) با عنوان: تبیین مبانی فلسفی هویت اسلامی ایرانی و آسیب‌شناسی آن نشان می‌دهد در هفت گویه، دربردارنده مؤلفه‌های: تعلق به میهن، آثار ملی، لباس ملی، خودکفایی و اخلاقیات، آسیب‌هایی وجود دارد که در این خصوص راه‌کارهایی ارائه کرده‌اند.

روات و کیلیپاتریک^۱ (۲۰۱۹) در بررسی تأثیر مذهب بر هویت روانی اجتماعی زنان بیان کرد که مذهب و پیوستگی به خدا به جنبه‌های معنی‌داری از عاطفه و شخصیت فردی وابسته‌اند. آن‌ها دریافتند که پیوستگی مذهبی، سلامت روانی بهتر را ترویج می‌کند و کشف کردند که چنین پیوستگی با احساس تنهایی و دلتنگی میان زنان هم‌بسته است.

وات نو^۲ (۲۰۱۸) در مطالعه‌ای بیان کرد که مذهب و درگیری مذهبی به ساخت هویت در فرد منجر شده و سرمایه‌ی اجتماعی را فراهم می‌کند که در آن، افراد بر شیوه‌هایی متمرکز می‌شوند که در مورد خودشان، در ارتباطی که با دیگران دارند، فکر می‌کنند.

رجینا^۳ (۲۰۱۷) در مطالعه‌ای به بررسی ماهیت هویت یهودی پرداخته، بیان می‌کند که هویت یهودی یک هویت قومی است که متمایز از شناسایی شدن به‌عنوان یک یهودی بوده و به معیارهایی از مذهبیت و روحانیت و هستی خوب مرتبط می‌شود.

میدیما^۴ (۲۰۱۶) بیان می‌کند، تربیت دینی، آن بخشی از هویت و تحول شخصیتی کودکان و نوجوان است که ارتباطات دینی و تجربه‌های مذهبی را در آنان ایجاد می‌کند که جنبه‌های شناختی، احساسی، عاطفی و ارادی در این روند نقش دارد.

به‌رغم تلاش‌های فوق و پژوهش‌های مشابه دیگری که در جهت روشن‌سازی مفهوم هویت و از سویی دیگر، طرح مسئله هویت در دانشگاه فرهنگیان صورت گرفته است، ایده‌ی تازه‌ای در راستای توسعه‌ی آگاهی نسبت به پدیده‌ی هویت حرفه‌ای، آن‌چنان‌که فرآیند شکل‌گیری یک وضعیت هویتی و مؤلفه‌های آن را روشن سازد، ارائه نگردیده و از طرفی، نگاه تربیتی شایان توجه و کارگشا پیرامون این مفهوم که به ارائه‌ی یک مجموعه از اقدامات به‌هم‌پیوسته که مسیر هویت‌یابی دانشجومعلم را نشان دهد و مبنایی برای عمل مجریان تعلیم و تربیت قرار گیرد، از سوی پژوهشگران داخلی، کمتر صورت گرفته است و هم‌چنان هویت به‌عنوان یک مسئله، خودنمایی می‌کند. از این‌رو با مشاهده‌ی این خلاء پژوهشی و تربیتی اقدام به شناسایی چالش‌ها و راه‌کارهای فرآیند شکل‌گیری هویت اجتماعی فرهنگی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان نموده؛ با این امید که گامی هرچند کوچک، به‌جلو برداشته شود.

هدف پژوهشگر در نوشتار پیش رو، شناسایی چالش‌ها و راه‌کارهای فرآیند شکل‌گیری هویت اجتماعی-فرهنگی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان است؛ از این‌رو سؤالات پژوهش عبارتند از:

1 . Roath & kelipart
 2 . Wath now
 3 . Regina McCormick
 4 . Miedima

۱. مهم‌ترین چالش‌های فرآیند شکل‌گیری هویت اجتماعی-فرهنگی دانشجویان دانشگاه

فرهنگیان کدامند؟

۲. مهم‌ترین راه‌کارهای بهبود فرآیند شکل‌گیری هویت اجتماعی-فرهنگی دانشجویان دانشگاه

فرهنگیان کدامند؟

روش پژوهش

این پژوهش در قالب پارادایم کیفی انجام شده است. طرح پژوهش، طرحی پدیدایشی است؛ زیرا مؤلفه‌ها در حین انجام پژوهش مشخص می‌شود. میدان پژوهش، استادان و دانشجویان دانشگاه فرهنگیان استان هرمزگان به تعداد ۲۲۵۰ نفر است. ۱۵ نفر از استادان و دانشجویان (۸ نفر خانم، ۷ نفر آقا) دانشگاه فرهنگیان استان هرمزگان به عنوان نمونه پژوهش با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. ملاک انتخاب استادان مشارکت‌کننده در پژوهش، سابقه کاری بالا در دانشگاه فرهنگیان، سابقه پژوهش و فعالیت در حوزه فرهنگی دانشگاه و همچنین مقوله هویت، تعهد کاری و علاقه‌مندی ایشان به موضوع پژوهش و شرکت در فرآیند مصاحبه بوده است. همچنین ملاک انتخاب دانشجویان مشارکت‌کننده در پژوهش، سابقه حداقل ۳ ترم تحصیل در دانشگاه فرهنگیان، سابقه فعالیت در برنامه‌های فرهنگی دانشگاه حداقل به میزان دو ترم تحصیلی و همچنین علاقه‌مندی ایشان به موضوع پژوهش و شرکت در فرآیند مصاحبه بوده است. رویکرد تجزیه و تحلیل داده‌ها رویکرد توصیفی-تفسیری است. در این پژوهش به منظور اعتبارسنجی، از روش مسیر ممیزی استفاده شده است؛ به این صورت که پژوهشگر، مسیری را که طی کرده در اختیار خوانندگان پژوهش قرار می‌دهد. روایی پژوهشی با استفاده از روش بازبینی به‌وسیله اساتید علوم تربیتی دانشگاه‌های استان هرمزگان و مصاحبه‌شوندگان انجام شد. در بازبینی صورت‌گرفته، درباره جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها تبادل نظر شد و در بازبینی که به‌وسیله مصاحبه‌شوندگان انجام شد، متن مصاحبه‌ها، کدگذاری‌ها، مضامین و یافته‌ها در اختیارشان قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد تا هرگونه اصلاح یا تغییر را اعمال کنند که اکثریت آن‌ها در مورد فرآیند کار اتفاق نظر رضایت‌بخش داشتند. پایایی پژوهش نیز با استفاده از کدگذاری متن، ۳ مصاحبه توسط ۳ نفر ناشناس انجام شد. براین اساس با توافق ۹۰ درصد بین کدگذاران، ثبات نسبی پاسخ‌ها تأیید گردید. روش جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش، مصاحبه عمیق و اسنادی است. از این‌رو داده‌ها در محیط طبیعی جمع‌آوری شدند. پژوهشگر در قسمت مصاحبه عمیق با ۱۵ نفر از استادان و دانشجویان دانشگاه فرهنگیان استان هرمزگان مصاحبه کرد. پژوهشگر به‌عنوان ابزار پژوهش به‌منظور جمع‌آوری داده‌ها، از روش مصاحبه عمیق و مشاهده بهره برده است. در پژوهش کیفی، پژوهشگر هم به‌عنوان گردآورنده داده‌ها هم به‌عنوان گوینده معنای داده‌ها، ایفای نقش می‌کند (Maykut, P. and Morehouse, 1994: 46). روش تجزیه و تحلیل داده‌ها در این پژوهش روش تحلیل استقرایی است. در روش استقرایی،

پژوهشگر با مقایسه مستمر داده‌ها به ساخت مفاهیم اقدام می‌کند؛ به این صورت که پس از نوشتن متن مصاحبه و داده‌های حاصل از مشاهده مستقیم، با نگاه اجمالی به داده‌ها و زمینه سازواری داده‌ها، به ساخت مفاهیم اقدام می‌شود و هم‌زمان با ساخت مفاهیم، نکات کلیدی مرتبط با موضوع پژوهش، از متن مصاحبه‌ها به شیوه کدگذاری باز، استخراج و کدهای مربوط به هر نکته مشخص می‌شوند. در مرحله بعد با کنار هم قراردادن نکات کلیدی و مقایسه مستمر داده مفاهیم اولیه و به‌طور هم‌زمان، مقوله‌های اولیه شکل می‌گیرند؛ سپس با استفاده از روش کدگذاری محوری، مقوله‌های مرکزی مشخص می‌شوند. در مرحله نهایی، پژوهشگر با استفاده از شیوه کدگذاری انتخابی، به استخراج مقوله‌های اصلی و مفهوم‌پردازی اقدام می‌کند.

در فرآیند تحلیل کیفی داده‌های پژوهش کیفی، نخستین گام، استخراج نکات مهم و برجسته از متن مصاحبه‌ها بر مبنای برداشت‌های پژوهشگر از مؤلفه‌های مندرج در اقوال یا گفته‌های شرکت‌کنندگان در پژوهش است. منظور این است که بعد از پیاده‌سازی جریان مصاحبه عمیق، پژوهشگر با تمرکز بر روی کانون مطالعه، اقدام به احصای مؤلفه‌های مرتبط با کلیدواژه‌های پژوهش می‌کند. پژوهشگر بدون سوگیری و اعمال نظر شخصی، فقط با اتکا به متن مصاحبه‌ها عمل می‌کند (رعایت اصل داده‌مبنا در پژوهش کیفی). در این راستا نکات کلیدی که در اصطلاح پژوهش کیفی، بدان کدهای باز می‌گویند، استخراج شده و جهت ثبت کد مربوط، شماره‌گذاری می‌شود. ضرورت این شماره‌گذاری، خود را در کدگذاری‌های مراحل بعدی شامل کدگذاری محوری و گزینشی نشان می‌دهد. تعداد این کدهای باز از قبل مشخص نیست و بسته به گستردگی موضوع و نظرات مصاحبه‌شوندگان یا همان شرکت‌کنندگان در پژوهش متفاوت است؛ لذا ممکن است، ما با هیچ کد بازی مواجه نشویم یا اینکه بالغ بر ۵۰ کد باز به دست آید. لازم به ذکر است که تعداد در این مرحله، در جریان تحلیل داده‌ها، نقش کلیدی ندارد و فقط بیانگر گستردگی موضوع است. با توجه به اینکه مبنای پژوهش بر اساس مقایسه مستمر داده‌ها و به تبع آن، پیدا کردن نقاط افتراق و اشتراک مؤلفه‌های موجود در متن مصاحبه‌ها می‌باشد، لذا تاجای امکان بایست کدهای باز مندرج در هر متن مصاحبه، از هم تفکیک شده و کمترین اشتراک را با هم داشته باشند. چنانچه پژوهشگر حس کند، در یک مصاحبه خاص و در هدف مربوط به خود، برخی کدها با هم نزدیکی دارند، بایست یک کد را به قرینه دیگری حذف نماید. با توجه به انعطاف‌پذیری مسیر تحلیل داده‌ها در پژوهش کیفی، هر زمان که پژوهشگر حس کند، کدها قابل تجمیع هستند، می‌تواند به عقب برگشته و اشتراک را حذف نماید تا منطق پژوهش حفظ شود. جهت تسهیل کار، پژوهشگران در پژوهش پیش رو، هر کد را در یک سطر مجزا نوشته‌اند تا ضمن حفظ استقلال کدهای باز، مراحل بعدی تحلیل نیز به راحتی انجام پذیرد. در این پژوهش با توجه به اینکه این پژوهش شامل دو هدف بود، برای هر مصاحبه یک جدول ۲ ردیفی (هر هدف یک ردیف) طراحی نموده و کدهای مربوط به هر هدف را در ردیف مربوط به آن جای‌گذاری شد. این دسته‌بندی موجب شد، در مراحل بعدی پژوهش، مسیر تحلیل

داده‌ها سازمان‌بندی شده و از تخلیط یافته‌های مربوط به اهداف و سؤالات، جلوگیری شود. آن چیزی که مبنای عمل در تدوین کدهای اولیه یا باز بوده، صرفاً متن مصاحبه بوده است، لذا اشتراکاتی که در بین کدها در اهداف مختلف دیده می‌شود، نبایست دست‌کاری شود؛ این مسئله در جریان پژوهش کیفی، یک امر طبیعی بوده و نبایست حذف گردد؛ از این‌رو، یک کد می‌تواند، در اهداف مختلف تکرار شده و نقش‌آفرینی کند. اشتراکاتی که در مصاحبه‌های پانزده‌گانه پژوهش دیده می‌شود، در مراحل بعدی کدگذاری تجمیع شده و به کدهای محوری و گزینشی مختوم می‌گردد؛ هم‌چنین لازم به توضیح است، ترتیب مصاحبه‌ها در جریان تحلیل داده‌ها، نقشی ایفا نمی‌کند؛ چراکه داده‌ها در مراحل بعدی پژوهش به‌صورت یک باهم‌نگری کلی بررسی می‌شوند. توضیحاتی که ارائه گردید، در مورد تمامی مصاحبه‌های پانزده‌گانه صدق می‌کند؛ لذا از تکرار آن در هر مصاحبه خودداری شده است.

جدول (۱): مشخصات مشارکت‌کنندگان در پژوهش

ردیف	کد	مشخصات شرکت‌کنندگان
۱	مصاحبه‌شونده (۱)	زن، دانشجوی سال سوم، مقطع لیسانس، رشته آموزش ابتدایی
۲	مصاحبه‌شونده (۲)	مرد، ۱۹ سال سابقه خدمت، دکتری برنامه‌ریزی درسی، هیأت علمی
۳	مصاحبه‌شونده (۳)	زن، ۲۱ سال سابقه خدمت، دکتری مدیریت، هیأت علمی
۴	مصاحبه‌شونده (۴)	مرد، دانشجوی سال سوم، مقطع لیسانس، رشته آموزش ابتدایی
۵	مصاحبه‌شونده (۵)	زن، دانشجوی سال چهارم، مقطع لیسانس، رشته عربی
۶	مصاحبه‌شونده (۶)	مرد، دانشجوی سال چهارم، مقطع لیسانس، رشته علوم تجربی
۷	مصاحبه‌شونده (۷)	زن، دانشجوی سال سوم، مقطع لیسانس، رشته ریاضی
۸	مصاحبه‌شونده (۸)	زن، ۲۰ سال سابقه خدمت، دکتری روانشناسی، هیأت علمی
۹	مصاحبه‌شونده (۹)	مرد، ۱۸ سال سابقه خدمت، دکتری مدیریت آموزشی، هیأت علمی
۱۰	مصاحبه‌شونده (۱۰)	مرد، دانشجوی سال دوم، مقطع لیسانس، رشته آموزش ابتدایی
۱۱	مصاحبه‌شونده (۱۱)	زن، ۱۵ سال سابقه خدمت، دکتری مدیریت آموزشی، هیأت علمی
۱۲	مصاحبه‌شونده (۱۲)	مرد، دانشجوی سال اول، مقطع لیسانس، رشته آموزش ابتدایی
۱۳	مصاحبه‌شونده (۱۳)	زن، دانشجوی سال چهارم، مقطع لیسانس، رشته عربی
۱۴	مصاحبه‌شونده (۱۴)	مرد، ۱۵ سال سابقه خدمت، دکتری مدیریت آموزشی، هیأت علمی
۱۵	مصاحبه‌شونده (۱۵)	زن، ۶ سال سابقه خدمت، دکتری مدیریت آموزشی، هیأت علمی

یافته‌های پژوهش

در تحلیل و بررسی داده‌ها، ابتدا از ۱۵ نفر از استادان و دانشجویان دانشگاه فرهنگیان استان هرمزگان که به صورت هدف‌مند انتخاب شده بودند، مصاحبه به عمل آمد. اشتراکاتی که در مصاحبه

های پانزده‌گانه پژوهش دیده شدند، در مراحل بعدی کدگذاری تجمیع شده و به کدهای محوری و گزینشی مختوم گردید.

در پاسخ به پرسش اول پژوهش درخصوص چالش‌های شکل‌گیری هویت فرهنگی اجتماعی، با تحلیل انجام‌گرفته بر روی متن مصاحبه‌ها، پس از سه مرحله کدگذاری، جدول زیر حاصل شد. هریک از ستون‌های زیر برآمده از یک مرحله از کدگذاری است:

جدول (۲): یافته‌های پرسش اول

مقوله‌های کلیدی (کدهای گزینشی)	مفاهیم اصلی (کدهای محوری)	نکات کلیدی (کدهای باز)
	تغییر نگرش دانشجویان به سمت مدرنیته و پست مدرنیسم	- تغییر نسبی گرایش‌های دانشجویان در حیطه‌های اجتماعی، مانند تغییر گرایش از خانواده سنتی به نظام صنعتی و مدرن خانواده
	فکر خروج از کشور در برخی از دانشجویان	- علاقه بسیاری از دانشجویان نسبت به خروج از کشور
	تهاجم فرهنگی شدید دشمن	- تهاجم فرهنگی و خودباختگی فرهنگی بسیار شدید - نفوذ فرهنگ بیگانه - تأثیرات منفی فرهنگی خارجی که ممکن است باعث از بین رفتن هویت و فرهنگ اصلی دانشجو شود.
اثربرداری دانشجومعلم‌ان از فرهنگ غربی	استفاده نادرست از فضای مجازی و اثربرداری دانشجویان از این فضا	- استفاده بیش از حد و نادرست از فضای مجازی - تلاش‌های دین‌ستیزان از طریق فضای مجازی که بعد دینی هویت اجتماعی را نشانه می‌گیرند.
	نفوذ سبک زندگی غربی در جامعه	- سبک زندگی نادرست
	تضعیف ارزش‌ها و عقاید فرهنگی اجتماعی اصیل ایرانی اسلامی	- عقاید و ارزش‌های مربوط به هویت فرهنگی - اجتماعی اهمیت و اعتبار خود را در نزد اعضای جامعه تاحدودی ازدست داده است.
	تضادهای فرهنگی رایج در جامعه بین خرده فرهنگ‌ها و فرهنگ ایرانی-اسلامی با فرهنگ غربی	- تضاد فرهنگی که ممکن است باعث ایجاد تنش و ناهماهنگی در بین دانشجویان شود. - عدم احترام به فرهنگ‌های دیگر که می‌تواند باعث بروز تعارضات و مشکلات اجتماعی شود.

ادامه جدول (۲): یافته‌های پرسش اول

مقوله‌های کلیدی (کدهای گزینشی)	مفاهیم اصلی (کدهای محوری)	نکات کلیدی (کدهای باز)
	بی‌تفاوتی دانشجویان نسبت به مسائل فرهنگی و اجتماعی	- بی تفاوتی بسیاری از دانشجویان نسبت به مسائل اجتماعی و فرهنگی
انفعال و بی‌علاقگی دانشجویان	بی‌علاقگی دانشجویان نسبت به مسائل فرهنگی و اجتماعی	- عدم علاقه بسیاری از دانشجویان نسبت به فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی - عدم علاقه دانشجویان برای استفاده از کتابخانه دانشگاه به‌طور گسترده
نسبت به شرکت در فعالیت‌ها و برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه	انفعال دانشجویان نسبت به فعالیت‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی	- منفعل بودن اغلب دانشجویان در کلاس و فضای آموزشی، اجتماعی و فرهنگی - عدم مشارکت و حضور گسترده دانشجویان در سمینارها و جلسات آموزشی
	نبود فضای رقابتی بین دانشجویان در خصوص شرکت در فعالیت‌ها و مسابقات فرهنگی-اجتماعی	- نبود فضای رقابتی بین دانشجویان
نبود نیروهای برنامه‌ریز آموزشی و اجرایی متخصص در فعالیت‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی دانشگاه	نبود اساتید و کارکنان متخصص در حوزه مسائل فرهنگی و اجتماعی روز جامعه	- نبود شخص متخصص در تبیین دقیق اوضاع جامعه - نبود استادان قوی - عدم برگزاری کارگاه‌های مختلف و مفید - شمار محدود افراد هیأت علمی - سطح علمی پایین دانشگاه فرهنگیان
	نبود نهاد فرهنگی قوی و اثرگذار در بطن دانشگاه	- نبود یک نهاد فرهنگی قوی و بانفوذ در دانشگاه
	عدم آگاهی کامل کارکنان دانشگاه با ماهیت مسائل و فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی	- عدم آشنایی مناسب همه کارکنان دانشگاه با ماهیت فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی
	ضعف در برنامه اجرایی کارورزی در توسعه توانمندی‌های فرهنگی-اجتماعی دانشجویان	- نبود نظارت بر کارورزی جهت بهبود توانایی و تقویت روحیه برقراری روابط اجتماعی
تفکیک جنسیتی در دانشگاه فرهنگیان	تفکیک جنسیتی پردیس‌های دانشگاه	- تفکیک جنسیتی

ادامه جدول (۲): یافته‌های پرسش اول

نکات کلیدی (کدهای باز)	مفاهیم اصلی (کدهای محوری)	مقوله‌های کلیدی (کدهای گزینشی)
<ul style="list-style-type: none"> - به رسمیت نشناختن دانشجومعلم‌ان به عنوان نیروی وزارت آموزش پرورش - عدم جایگاه مناسب در جامعه دانشجویی - دانشجویان دوست ندارند با آن‌ها به عنوان دانشجو رفتار شود و به دلیل دریافت حقوق، خود را از ابتدا معلم می‌بینند 	<ul style="list-style-type: none"> عدم به رسمیت شناختن استخدام دانشجومعلم‌ان و تلقی ایشان به عنوان همکار 	<ul style="list-style-type: none"> عدم توجه کافی به شأن و منزلت دانشجومعلم‌ان و شغل معلمی
<ul style="list-style-type: none"> - کم شدن یا از بین رفتن ارزش و مقام معلم در جامعه - فضای حاکم بر جامعه و دید مردم نسبت به جایگاه معلمی 	<ul style="list-style-type: none"> تضعیف جایگاه و شأن معلم در جامعه 	
<ul style="list-style-type: none"> - کم بودن اختیارات معلم در تصمیم‌گیری‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> کم بودن دامنه اختیارات دانشجویان در تصمیم‌گیری‌های دانشگاه 	
<ul style="list-style-type: none"> - مخاطب‌شناسی‌های ضعیف از دانشجویان - عدم شناخت کامل از دانشجویان فرهنگی 	<ul style="list-style-type: none"> مخاطب‌شناسی ضعیف از دانشجومعلم‌ان مستعد در فعالیت‌های فرهنگی 	<ul style="list-style-type: none"> نبود بستر و شرایط مناسب برای اجرای فعالیت‌ها و مشارکت همه‌جانبه
<ul style="list-style-type: none"> - عدم مشارکت دانشجویان در تشکّل‌های فرهنگی و دانشجویی - عدم شکل‌دهی به هسته‌های اولیه شکل‌گیری گروه‌های علمی در زمان تحصیل دانشجویان 	<ul style="list-style-type: none"> ضعف مشارکت دانشجویان در شکل‌دهی و عضویت در تشکّل‌ها و کانون‌های فرهنگی-اجتماعی 	<ul style="list-style-type: none"> شرایط مناسب برای اجرای فعالیت‌ها و مشارکت همه‌جانبه
<ul style="list-style-type: none"> - نبود کتابخانه علمی قوی در دانشگاه - نبود کتابخانه تخصصی - نبود امکانات کافی - کمبود امکانات و پوشش ندادن به تمام نیازهای اولیه دانشجویان در دانشگاه فرهنگیان - کمبود امکانات و تجهیزات - نبود امکانات لازم در کل پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان نسبت به دانشگاه‌های مطرح کشور برای ایجاد یک معلم حرفه‌ای 	<ul style="list-style-type: none"> نبود کتابخانه و مرکز اطلاع‌رسانی مناسب در دانشگاه نبود امکانات و زیرساخت‌های مناسب برای اجرای فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی 	<ul style="list-style-type: none"> دانشجومعلم‌ان در برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه

ادامه جدول (۲): یافته‌های پرسش اول

مقوله‌های کلیدی (کدهای گزینشی)	مفاهیم اصلی (کدهای محوری)	نکات کلیدی (کدهای باز)
عدم معرفی الگوی مناسب رفتاری در جامعه و دانشگاه برای دانشجومعلم	نبود الگو برای پوشش مناسب در دانشگاه	- نداشتن اختیار در پوشش ظاهری - نبود الگوی فرهنگی قوی در جامعه - عدم آموزش الگوی رفتاری مناسب به دانشجویان
ضعف در تبیین و آموزش برنامه‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی	ضعف در تبیین مسائل فرهنگی-اجتماعی برای دانشجومعلم	- عدم تبیین مناسب برنامه‌ها برای دانشجوین، پیش از آغاز سال یا ترم - عدم توجه صحیح به برنامه‌های فرهنگی-اجتماعی در سطوح استانی، منطقه‌ای و ملی که در آن استعدادها به نمایش گذاشته می‌شود.
عدم برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های مناسب فرهنگی و اجتماعی در دانشگاه	عدم برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های مناسب فرهنگی و اجتماعی در دانشگاه	- عدم برگزاری کارگاه‌های مختلف و مفید - عدم برگزاری نشست‌های علمی-آموزشی درخصوص آشنایی با انواع روش‌های جدید آموزشی و تربیتی در حوزه یادگیری
تئوری و محتوا محوری آموزش‌های دانشگاه	تئوری و محتوا محوری آموزش‌های دانشگاه	- کتاب محوری در دانشگاه - تئوری محوری در دانشگاه
عدم آشنایی دانشجویان با مراکز فرهنگی-اجتماعی در محیط‌های پیرامون	عدم آشنایی دانشجویان با مراکز فرهنگی-اجتماعی در محیط‌های پیرامون	- عدم آشنایی دانشجویان با مکان‌هایی که می‌توان برای بعضی دروس به‌صورت دوره‌های علمی-آموزشی طراحی و اجرا کرد
ضعف در آموزش موضوعات و مهارت‌های فرهنگی-اجتماعی به دانشجویان	ضعف در آموزش موضوعات و مهارت‌های فرهنگی-اجتماعی به دانشجویان	- ضعف در آموزش‌های تئوری و عملی مهارت‌های معلمی و شیوه‌های ارتباط با دانش‌آموزان
نبود بستر مناسب آشنایی فراگیران با خرده‌فرهنگ‌های رایج در جامعه	نبود بستر مناسب آشنایی فراگیران با خرده‌فرهنگ‌های رایج در جامعه	- نبود بستر مناسب برای آشنایی با فرهنگ‌های مختلف و تبادل نظر در مورد آن‌ها

ادامه جدول (۲): یافته‌های پرسش اول

نکات کلیدی (کدهای باز)	مفاهیم اصلی (کدهای محوری)	مقوله‌های کلیدی (کدهای گزینشی)
- عدم مطالعه دانشجویان	سطح پایین دانشی و نگرشی دانشجویان نسبت به مسائل فرهنگی و اجتماعی	
- عدم شکل‌گیری ارتباط میان دانشجویان با دانشگاه‌های دیگر	عدم شکل‌گیری ارتباط مناسب بین دانشجویان با فرهنگ‌های مختلف و تبادل فرهنگی ایشان	سطح پایین دانشی، مهارتی و نگرشی دانشجویان
- وجود مشکل برای مشارکت در گروه همسالان برای ایجاد یک نوع ارتباط اجتماعی		نسبت به برنامه‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی دانشگاه و جامعه
- وجود مشکل در ارتباط گرفتن با انواع قشرها		
- ضعف دانشجویان در مهارت‌های زندگی؛ از جمله حل مسئله، مدیریت و کنترل استرس، کنترل خشم، مهارت تصمیم‌گیری و...	ضعف مهارتی دانشجویان نسبت به مسائل فرهنگی و اجتماعی	
- ندانستن چگونگی برقراری ارتباط با پایگاه‌های اجتماعی مختلف در جامعه		
- عدم توانایی در تطبیق با تحولات اجتماعی و فرهنگی که ممکن است باعث ناهماهنگی و عدم سازگاری با جامعه شود	نبود مهارت سازگاری با تغییرات فرهنگی اجتماعی رایج در جامعه	
- نبود یا کمبود بازدید میدانی و یا کمبود بازدیدهای علمی-آموزشی از مراکز تخصصی (مثلاً دروس زیست، شیمی، فیزیک و زمین‌شناسی)	کمبود بازدیدهای میدانی از فضاهای فرهنگی و رویدادهای اجتماعی	کمبود برنامه‌های میدانی فرهنگی و اجتماعی در سطح دانشگاه
- کمبود یا نبود اردوهای آموزشی میدانی و خارج از کلاس برای بسیاری از دروس؛ از جمله زیست، شیمی، فیزیک و زمین‌شناسی	کمبود اردوهای میدانی در فضاهای فرهنگی و رویدادهای اجتماعی	
- عدم آگاهی دانشجویان نسبت به اینکه معلم‌بودن سختی‌ها و کمبودهای فراوانی دارد؛ مانند حقوق کم و غیره	عدم آشنایی و پذیرش پیچیدگی‌های شغل معلمی از سوی دانشجویان	بحران هویت شغلی و فرهنگی - اجتماعی در جمع زیادی از دانشجویان
- تضاد روحیات دانشجویی با معلمی (در این دوره، باید هم به‌عنوان یک معلم، هم به‌عنوان یک دانشجو رفتار کنیم)		
- فراموش کردن هویت فرهنگی خود به‌عنوان یک ایرانی (عملکرد دولت و سیستم‌های وابسته به آن، به تسریع این عامل، کمک کرده است)	وجود بحران هویت و عدم آشنایی با هویت فرهنگی اصیل در عده کثیری از دانشجویان	
- عدم آشنایی کافی با فرهنگ و هویت اجتماعی خود		

داده‌های مندرج در جدول فوق، بیان‌گر این است که ۱۱ مقوله کلیدی شامل: اثرپذیری دانشجومعلم از فرهنگ غربی، انفعال و بی‌علاقگی دانشجومعلم نسبت به شرکت در فعالیت‌ها و برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی، نبود نیروهای برنامه‌ریز آموزشی و اجرایی متخصص در فعالیت‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی، تفکیک جنسیتی (عدم تجربه جو مختلط اجتماعی)، عدم توجه کافی به شأن و منزلت دانشجومعلم و شغل معلمی، نبود بستر و شرایط مناسب برای اجرای فعالیت‌ها و مشارکت همه‌جانبه دانشجومعلم، عدم معرفی الگوی مناسب رفتاری، ضعف در تبیین و آموزش برنامه‌ها و مسائل فرهنگی-اجتماعی، سطح پایین دانشی، مهارتی و نگرشی دانشجومعلم در برنامه‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی، کمبود برنامه‌های میدانی فرهنگی و اجتماعی و بحران هویت شغلی و فرهنگی-اجتماعی، ایجادکننده چالش‌های شکل‌گیری هویت فرهنگی-اجتماعی هستند. سه مؤلفه اثرپذیری دانشجومعلم از فرهنگ غربی، نبود بستر و شرایط مناسب برای اجرای فعالیت‌ها و مشارکت همه‌جانبه دانشجومعلم در برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه و ضعف در تبیین و آموزش برنامه‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی دانشگاه، بیشترین برجستگی را در این بین دارا هستند و سایر مقولات در درجات بعدی اهمیت قرار می‌گیرند.

در پاسخ به پرسش دوم پژوهش درخصوص راه‌کارهای شکل‌گیری هویت فرهنگی اجتماعی، با تحلیل انجام‌گرفته بر روی متن مصاحبه‌ها، پس از سه مرحله کدگذاری، جدول زیر حاصل شد. هر یک از ستون‌های زیر برآمده از یک مرحله از کدگذاری است:

جدول (۳): یافته‌های پرسش دوم

مقوله‌های کلیدی (کدهای گزینشی)	مفاهیم اصلی (کدهای محوری)	نکات کلیدی (کدهای باز)
		- اعتلای جایگاه معلم در سلسله مراتب اجتماعی و شرایط اقتصادی
اعتلای سطح شأن و منزلت	اعتلای جایگاه معلم در جامعه	- ارتقای سطح معیشت معلمان و دانشجومعلم و رفع مشکل کسورات
دانشجومعلم در دانشگاه و جامعه	اعتلای جایگاه دانشجومعلم در سطح دانشگاه	- خطاب‌کردن دانشجومعلم با عنوان همکار، معلمان آینده و... - رفتار متقابل و مؤثر استاد و دانشجو با هم به‌عنوان دو همکار با رعایت و حفظ منزلت استاد
مشارکت دادن دانشجومعلم در برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه	نظرخواهی از دانشجویان در برنامه‌های فرهنگی اجتماعی دانشگاه	- نظرخواستن از دانشجومعلم راجع به اقدامات ادارات مناطق یا وزارت - استفاده حداکثری از توانایی و دانش معلمان در جهت رفع مشکلات موجود در دانشگاه فرهنگیان

ادامه جدول (۳): یافته‌های پرسش دوم

مقوله‌های کلیدی (کدهای گزینشی)	مفاهیم اصلی (کدهای محوری)	نکات کلیدی (کدهای باز)
مشارکت دادن دانشجومعلم‌ان در برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه	مشارکت دادن دانشجومعلم‌ان در برنامه‌ها و تشکل‌های فرهنگی اجتماعی دانشگاه و جامعه	- شرکت در مجالس فرهنگی و جمعیت‌ها و تشکل‌های دانشجویی - حمایت از فعالیت‌های دانشجویی - دادن کار ای مختلف فرهنگی به دانشجویان - توجه به همه دانشجویان و دادن مسئولیت‌های مختلف در عرصه‌های گوناگون - جابجایی مسئولیت‌ها در زمان کوتاهی بین دانشجویان به‌منظور مشارکت دانشجویان در عرصه‌های فرهنگی
	ایجاد کانون‌ها و انجمن‌های مختلف مناسب و موردنظر دانشجومعلم‌ان	- ایجاد انجمن‌های مختلف بین دانشجومعلم‌ان در حوزه‌های استعدادی
ایجاد زمینه آزادی بیان برای دانشجومعلم‌ان در خصوص بیان مسائل فرهنگی و اجتماعی	تشکیل تریبون‌های آزاد دانشجویی در چارچوب ضوابط جمهوری اسلامی انعطاف‌پذیری در رویارویی با نظرات مختلف دانشجویان در خصوص برنامه‌ها و مسائل فرهنگی اجتماعی	- تریبون آزاد راجع به اقدامات وزیر آموزش و پرورش - تبیین دقیق اهمیت هویت اجتماعی و فرهنگی برای دانشجویان
	برگزاری جلسات گفتمان فرهنگی-اجتماعی بین دانشجویان	- شرکت در جلسات گفتگوی‌های حضوری و انجمن‌های فرهنگی و هنری
ایجاد یک هسته متخصص و پویا در خصوص برنامه‌ریزی، آموزش و اجرای برنامه‌ها، مسائل و موضوعات فرهنگی اجتماعی	تشکیل نهاد فرهنگی اجتماعی قوی و متخصص در سطح دانشگاه	- تشکیل یک نهاد فرهنگی و اجتماعی قوی - تشکیل گروه متخصص در حیطه فرهنگ و اجتماع و داشتن آزادی عمل نسبی

ادامه جدول (۳): یافته‌های پرسش دوم

مقوله‌های کلیدی (کدهای گزینشی)	مفاهیم اصلی (کدهای محوری)	نکات کلیدی (کدهای باز)
ایجاد یک هسته متخصص و پویا درخصوص برنامه‌ریزی، آموزش و اجرای برنامه‌ها، مسائل و موضوعات فرهنگی اجتماعی	به‌کارگیری اساتید متخصص و با دانش درخصوص مسائل اجتماعی و فرهنگی	- دنبال کردن فرهنگ اسلامی از افراد موثق - مصاحبه اصولی و پذیرش دقیق استاد برای تدریس و دانشجو برای تربیت - استفاده از اساتیدی با سطح علمی بهتر - استفاده از دانش‌های نوین و اساتید جوان و کارآمد در حیطه‌های تربیتی، اخلاقی، اجتماعی و رفتاری
فرهنگی اجتماعی	بازنگری در سرفصل دروس مربوط به حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی، مناسب با تحولات جدید جهان	- فضاسازی محیط دانشگاهی برای اثرگذاری بر ناخودآگاه دانشجویان در حیطه تربیتی - مهیا کردن فضای دانشگاه به‌گونه‌ای که دانشجویان حس ارزشمندی داشته باشند - پویاسازی فضای دانشگاه
تبیین دقیق اهمیت مسائل فرهنگی - اجتماعی در دنیای مدرن	تبیین دقیق اهمیت مسائل فرهنگی - اجتماعی در دنیای مدرن	- تجدید نظر در سرفصل‌ها و مواد و منابع آموزشی - مطرح کردن مسائل بنیادی و ارائه دروس اختصاصی بیشتر
تبیین و آموزش دقیق برنامه‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی به دانشجومعلم‌ان	آشناساختن دانشجومعلم‌ان با خرده فرهنگ‌های رایج در جامعه و فرهنگ بیگانه	- آشنایی دانشجومعلم‌ان با فرهنگ‌های مختلف
	تبیین دقیق برنامه‌های فرهنگی - اجتماعی دانشگاه دانشجومعلم‌ان	- معرفی شرایط و اوضاع و اهداف دانشجویان دانشگاه فرهنگیان

ادامه جدول (۳): یافته‌های پرسش دوم

مقوله‌های کلیدی (کدهای گزینشی)	مفاهیم اصلی (کدهای محوری)	نکات کلیدی (کدهای باز)
		<ul style="list-style-type: none"> - شکل‌دهی و برنامه‌ریزی هسته‌های بازآموزی و آموزش‌های مکمل ضمن خدمت - ارائه توضیحاتی در مورد عیوب فرهنگ‌های غالب بیگانه و پیامدهای آن و ترویج فرهنگ ایرانی، از سوی اساتید دانشگاه - برگزاری کارگاه‌های آموزشی (نه سخنرانی)
	<ul style="list-style-type: none"> برگزاری دوره‌های آموزشی مناسب، براساس برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی دانشجویان با مهارت‌های ارتباطی صحیح و فناوری‌های جدید - تقویت روابط اجتماعی از سوی دانشجومعلم
تبیین و آموزش دقیق برنامه‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی به دانشجومعلم	<ul style="list-style-type: none"> آسیب‌شناسی سبک‌های نادرست زندگی غربی و آشناساختن دانشجویان با سبک زندگی اسلامی ایرانی 	<ul style="list-style-type: none"> - مبارزه با سبک زندگی نادرست با تعریف سبک صحیح زندگی اسلامی ایرانی
	<ul style="list-style-type: none"> آشناسازی دانشجومعلم با مصداق‌های فرهنگ اسلامی ایرانی 	<ul style="list-style-type: none"> - گسترش و تشویق به موسیقی ایرانی
	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد زمینه اجتماعی شدن با آموزش و هماهنگ‌سازی عقاید و ارزش‌های دانشجومعلم با معیارهای جامعه 	<ul style="list-style-type: none"> - پذیرش عقاید و ارزش‌های مربوط به جامعه
	<ul style="list-style-type: none"> آشناسازی دانشجومعلم با هویت تاریخی خود 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با هویت تاریخی خود و جامعه
جذاب و رقابتی نمودن برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی اجتماعی در دانشگاه	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد جذابیت در برنامه‌های فرهنگی - اجتماعی دانشگاه 	<ul style="list-style-type: none"> - جذاب نمودن فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی در میان دانشجویان

ادامه جدول (۳): یافته‌های پرسش دوم

مقوله‌های کلیدی (کدهای گزینشی)	مفاهیم اصلی (کدهای محوری)	نکات کلیدی (کدهای باز)
جذاب و رقابتی نمودن برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی اجتماعی در دانشگاه	تهیه بسته‌های تشویقی مناسب برای انجام برنامه‌های فرهنگی-اجتماعی به‌منظور ایجاد انگیزه	<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد زمینه انجام فعالیت‌های فرهنگی توسط دانشگاه همراه با امتیازدهی به دانشجویان برای ترغیب آنان به شرکت در دوره یا آموزش مورد نظر - انجام مسابقات هفتگی با جوایز تشویقی - تشویق دانشجویان به یادگیری موسیقی سنتی ایران و به‌وجود آوردن زیرساخت‌های آن - استفاده از جوایز و کمک‌هزینه سفرهای سیاحتی و مذهبی
		<ul style="list-style-type: none"> - برگزاری جلسات فرهنگی یا هنری - برگزاری مسابقات هنری و ورزشی با موضوعات مذکور - برگزاری برنامه‌های مؤثر فرهنگی و هنری شناخت فرهنگ و هویت اجتماعی برای دانشجویان
ایجاد زمینه ارتقای دانشی، مهارتی و نگرشی، پیرامون مسائل و برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی برای دانشجویان	بالا بردن سطح علمی و مطالعات اجتماعی-فرهنگی از سوی دانشجومعلم	<ul style="list-style-type: none"> - افزایش مطالعه دانشجویان، در راستای رسالت آموزشی دانشگاه فرهنگیان - افزایش قوت علمی دانشجو - رشد علمی و به‌روزشدن دانشجومعلم - به‌روز بودن دانشجومعلم در جنبه‌های گوناگون؛ از جمله فناوری
	مدیریت و استفاده درست از فضای مجازی در رویارویی با مسائل اجتماعی فرهنگی	<ul style="list-style-type: none"> - استفاده صحیح از فضای مجازی با برنامه‌ریزی‌های متوالی کوتاه‌مدت و بلندمدت
	ایجاد مهارت خویش‌شناسی از سوی دانشجومعلم	<ul style="list-style-type: none"> - درک مناسب دانشجویان از خویش‌شناسی (خودشناسی) و تلاش برای ارتقای خود
	افزایش پایبندی دانشجویان به معنویات و اخلاق اجتماعی	<ul style="list-style-type: none"> - پایبندی به معنویات و اخلاق
	ایجاد زمینه ارتباط مناسب بین دانشجویان با فرهنگ‌های مختلف در دانشگاه	<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد راه و روشی که دانشجویان فرهنگی بتوانند با دانشجویان دانشگاه‌های دیگر، راحت، تعامل و ارتباط داشته باشند.

ادامه جدول (۳): یافته‌های پرسش دوم

نکات کلیدی (کدهای باز)	مفاهیم اصلی (کدهای محوری)	مقوله‌های کلیدی (کدهای گزینشی)
- مصاحبه اصولی و پذیرش دقیق استاد برای تدریس و دانشجویان برای تربیت	اصلاح نظام گزینش دانشجومعلمان با رویکرد فرهنگی اجتماعی در دانشگاه	اصلاح نظام گزینش دانشجومعلمان در دانشگاه فرهنگیان
- رفع کمبودها در دانشگاه و برابری با دانشگاه‌های برتر کشور - ایجاد امکانات لازم برای دانشجویان - ارائه خدمات فرهنگی به دانشجویان	رفع کمبودهای زیرساختی در دانشگاه فرهنگیان	فراهم‌سازی امکانات و زیرساخت‌های لازم جهت اجرای فعالیت‌ها و برنامه‌های فرهنگی-اجتماعی دانشگاه
- برگزاری اردو های کارگاهی و آموزشی برای هر رشته - برگزاری اردو ای فرهنگی، آموزشی و تاریخی	برگزاری برنامه‌های اردویی با محوریت مسائل فرهنگی-اجتماعی برای دانشجومعلمان	اجرای برنامه‌های میدانی با محوریت موضوعات فرهنگی و اجتماعی
- نظارت بر کارورزی جهت بهبود توانایی و تقویت روحیه برقراری روابط اجتماعی	نظارت بر برنامه کارورزی در جهت بهبود روابط اجتماعی دانشجومعلمان و آشنایی با برنامه‌های فرهنگی مدارس	
- داشتن لباس فرم (در مراکز تربیت معلم پوشیدن کت و شلوار اجباری باشد)	تهیه لباس فرم برای دانشجوین	طراحی و تهیه لباس فرم برای دانشجومعلمان

داده‌های مندرج در جدول فوق، بیان‌گر این است که ۱۱ مقوله کلیدی شامل: اعتلای سطح شأن و منزلت دانشجومعلمان در دانشگاه و جامعه، مشارکت دادن دانشجومعلمان در برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه، ایجاد زمینه آزادی بیان برای دانشجومعلمان درخصوص بیان مسائل فرهنگی و اجتماعی، ایجاد یک هسته متخصص و پویا درخصوص برنامه‌ریزی، آموزش و اجرای برنامه‌ها، مسائل و موضوعات فرهنگی اجتماعی، تبیین و آموزش دقیق برنامه‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی به دانشجومعلمان، جذاب و رقابتی‌نمودن برنامه‌ها و

فعالیت‌های فرهنگی اجتماعی در دانشگاه، ایجاد زمینه ارتقای دانشی، مهارتی و نگرشی پیرامون مسائل و برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی برای دانشجومعلم، اصلاح نظام گزینش دانشجومعلم در دانشگاه فرهنگیان، فراهم‌سازی امکانات و زیرساخت‌های لازم جهت اجرای فعالیت‌ها و برنامه‌های فرهنگی اجتماعی دانشگاه، اجرای برنامه‌های میدانی با محوریت موضوعات فرهنگی و اجتماعی و طراحی و تهیه لباس فرم برای دانشجومعلم، راه‌کارهای شکل‌گیری هویت فرهنگی-اجتماعی هستند. در این بین، چهارمؤلفه: مشارکت‌دادن دانشجومعلم در برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه، ایجاد یک هسته متخصص و پویا در خصوص برنامه‌ریزی، تبیین و آموزش دقیق برنامه‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی به دانشجومعلم و ایجاد زمینه ارتقای دانشی، مهارتی و نگرشی پیرامون مسائل و برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی برای دانشجومعلم، دارای بیشترین بسامد هستند و سایر مؤلفه‌ها در اولویت‌های بعدی جای می‌گیرند.

بحث و نتیجه گیری

بحثی که در این پژوهش دنبال شد، موضوع نسبتاً جدیدی در تعلیم و تربیت تحت عنوان «هویت فرهنگی-اجتماعی است». در این پژوهش، بر مبنای اهداف پژوهش، به دنبال پاسخ‌گویی به دو پرسش اساسی بوده‌ایم.

در تبیین یافته‌های پرسش اول پژوهش بایست گفت، مقوله اثرپذیری دانشجومعلم از فرهنگ غربی بیان‌گر این است که نگرش عده‌ای از دانشجویان به سوی مدرنیته و پست‌مدرنیسم، به‌عنوان یک جنبش و حرکت ایده‌ال، سوق یافته است و فکر خروج از کشور در برخی از ایشان ریشه دوانیده است. شاهد تهاجم فرهنگی شدید دشمن بر روی قشر دانشجو هستیم و از فضای مجازی، استفاده نادرست صورت گرفته و اثرپذیری دانشجویان از این فضا متأسفانه به‌شدت رو به افزایش است. نفوذ سبک زندگی غربی در جامعه، هر روز بیشتر شده و ارزش‌ها و عقاید فرهنگی-اجتماعی اصیل ایرانی-اسلامی در حال تضعیف هستند؛ مضاف بر این که تضادهای فرهنگی رایج در جامعه بین خرده‌فرهنگ‌ها و فرهنگ ایرانی-اسلامی با فرهنگ غربی در حال افزایش است.

مؤلفه انفعال و بی‌علاقگی دانشجومعلم نسبت به شرکت در فعالیت‌ها و برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه نشان می‌دهد، دانشجومعلم نسبت به مسائل فرهنگی و اجتماعی علاقه و تمایل کمی نشان داده و فضای رقابتی بین دانشجویان در خصوص شرکت در فعالیت‌ها و مسابقات فرهنگی-اجتماعی دیده نمی‌شود.

مقوله نبود نیروهای برنامه‌ریز آموزشی و اجرایی متخصص در فعالیت‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی دانشگاه، بیانگر نبود اساتید و کارکنان متخصص در حوزه مسائل فرهنگی و اجتماعی روز جامعه، نبود نهاد فرهنگی قوی و اثرگذار در بطن دانشگاه و عدم آگاهی کامل کارکنان دانشگاه با ماهیت مسائل و فعالیت‌های فرهنگی اجتماعی، همچنین ضعف در برنامه اجرایی کارورزی در توسعه

توانمندی‌های فرهنگی-اجتماعی دانشجویان معلمان است. تفکیک جنسیتی در دانشگاه فرهنگیان موجب عدم اجتماعی شدن دانشجویان معلمان شده است.

مؤلفه عدم توجه کافی به شأن و منزلت دانشجویان معلمان و شغل معلمی، اشاره به عدم به رسمیت شناختن استخدام دانشجویان معلمان و به حساب آوردن ایشان به‌عنوان همکار و تضعیف جایگاه و شأن معلم در جامعه دارد.

مقوله نبود بستر و شرایط مناسب برای اجرای فعالیت‌ها و مشارکت همه‌جانبه دانشجویان معلمان در برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه، نشانگر کم بودن دامنه اختیارات دانشجویان در تصمیم‌گیری‌های دانشگاه، مخاطب‌شناسی ضعیف از دانشجویان معلمان مستعد در فعالیت‌های فرهنگی، ضعف مشارکت دانشجویان در شکل‌دهی و عضویت در تشکلهای و کانون‌های فرهنگی-اجتماعی و نبود کتابخانه و مرکز اطلاع‌رسانی مناسب در دانشگاه و نبود امکانات و زیرساخت‌های مناسب برای اجرای فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی می‌باشد. الگوی مناسب رفتاری در جامعه و دانشگاه برای دانشجویان معلمان معرفی نشده است.

مقوله ضعف در تبیین و آموزش برنامه‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی دانشگاه بیانگر ضعف در تبیین مسائل فرهنگی اجتماعی برای دانشجویان معلمان، عدم پردازش مناسب در تبیین و برنامه‌ریزی مسابقات فرهنگی-اجتماعی در سطوح منطقه‌ای و ملی، عدم برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های مناسب فرهنگی و اجتماعی در دانشگاه، تئوری و محتوا محوری آموزش‌های دانشگاه، عدم آشنایی دانشجویان با مراکز فرهنگی-اجتماعی محیط‌های پیرامون، ضعف در آموزش موضوعات و مهارت‌های فرهنگی-اجتماعی به دانشجویان و نبود بستر مناسب آشنایی فراگیران با خرده‌فرهنگ‌های رایج در جامعه است.

مقوله سطح پایین دانشی، مهارتی و نگرشی دانشجویان معلمان در برنامه‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی دانشگاه و جامعه نشان‌دهنده سطح پایین دانشی و نگرشی دانشجویان نسبت به مسائل فرهنگی و اجتماعی، نداشتن مهارت ارتباط مناسب دانشجویان با فرهنگ‌های مختلف و تبادل فرهنگی ایشان، ضعف مهارتی دانشجویان نسبت به مسائل فرهنگی و اجتماعی و عدم آشنایی و نبود مهارت‌سازگاری با تغییرات فرهنگی-اجتماعی رایج در جامعه است.

مؤلفه کمبود برنامه‌های میدانی فرهنگی و اجتماعی در سطح دانشگاه، اشاره به کمبود بازدیدها و ورودهای میدانی از فضاهای فرهنگی و رویدادهای اجتماعی دارد. نهایتاً بحران هویت شغلی و فرهنگی-اجتماعی در جمع زیادی از دانشجویان، نشان می‌دهد، آشنایی و پذیرش پیچیدگی‌های شغل معلمی، از سوی دانشجویان معلمان صورت نگرفته و بحران هویت و عدم آشنایی با هویت فرهنگی اصیل در عده کثیری از دانشجویان قابل مشاهده است.

در تبیین داده‌های پرسش دوم پژوهش، باید سطح شأن و منزلت دانشجومعلمان در دانشگاه و جامعه بالا برده شود و مشارکت دانشجومعلمان در برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه بیشتر شود.

منظور از مقوله ایجاد زمینه آزادی بیان برای دانشجومعلمان، درخصوص بیان مسائل فرهنگی و اجتماعی، بیانگر تشکیل تریبون‌های آزاد دانشجویی با ضوابط جمهوری اسلامی، انعطاف‌پذیری در رویارویی با نظرات مختلف دانشجویان درخصوص برنامه‌ها و مسائل فرهنگی-اجتماعی و برگزاری جلسات گفتمان فرهنگی-اجتماعی بین دانشجویان است. ایجاد یک هسته متخصص و پویا درخصوص برنامه‌ریزی، آموزش و اجرای برنامه‌ها، مسائل و موضوعات فرهنگی اجتماعی، بیانگر لزوم تشکیل یک نهاد فرهنگی اجتماعی قوی و متخصص در سطح دانشگاه، به‌کارگیری اساتید متخصص و بادانش درخصوص مسائل اجتماعی و فرهنگی، فضاسازی مناسب محیط دانشگاه با محوریت موضوعات فرهنگی-اجتماعی و بازنگری در سرفصل دروس مربوط به حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی، مناسب با تحولات جدید جهان می‌باشد. لازم است، تبیین و آموزش دقیق برنامه‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی به دانشجومعلمان صورت گیرد؛ به‌این معنا که تبیین دقیق اهمیت مسائل فرهنگی-اجتماعی در دنیای مدرن، آشناساختن دانشجومعلمان با خرده‌فرهنگ‌های رایج در جامعه و فرهنگ بیگانه، تبیین دقیق برنامه‌های فرهنگی-اجتماعی دانشگاه برای دانشجومعلمان، برگزاری دوره‌های آموزشی مناسب براساس برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه، آموزش مهارت‌های اجتماعی و فرهنگی موردنیاز دانشجویان، آسیب‌شناسی سبک‌های نادرست زندگی غربی و آشناساختن دانشجویان با سبک زندگی اسلامی-ایرانی، آشناسازی دانشجومعلمان با مصداق‌های فرهنگ اسلامی-ایرانی، ایجاد زمینه اجتماعی‌شدن، با آموزش و هماهنگ‌سازی عقاید و ارزش‌های دانشجومعلمان با معیارهای جامعه و آشناسازی دانشجومعلمان با هویت تاریخی خود، صورت گیرد. باید روی جذاب و رقابتی نمودن برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی، در دانشگاه، به‌جد کار شود.

مؤلفه ایجاد زمینه ارتقای دانشی، مهارتی و نگرشی پیرامون مسائل و برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی برای دانشجومعلمان گویای این است که بالابردن سطح علمی و مطالعات اجتماعی-فرهنگی از سوی دانشجومعلمان، مدیریت و استفاده درست از فضای مجازی در رویارویی با مسائل اجتماعی-فرهنگی، ایجاد مهارت خویشتن‌شناسی از سوی دانشجومعلمان، افزایش پایداری دانشجومعلمان به معنویات و اخلاق اجتماعی و ایجاد زمینه ارتباط مناسب بین دانشجویان با فرهنگ‌های مختلف در دانشگاه، در دستور کار دانشگاه قرار گیرد. باید نظام‌گزینش دانشجومعلمان در دانشگاه فرهنگیان اصلاح شده و امکانات و زیرساخت‌های لازم جهت اجرای فعالیت‌ها و برنامه‌های فرهنگی-اجتماعی دانشگاه ایجاد شود. درنهایت، برنامه‌های میدانی با محوریت موضوعات فرهنگی و اجتماعی و طراحی و تهیه لباس فرم برای دانشجومعلمان در اولویت اجرا قرار گیرد.

این بخش از یافته‌های پژوهش که به اثرپذیری از فرهنگ غربی و وجود بحران هویت و عدم معرفی الگوی مناسب رفتاری به‌عنوان «آسیب‌های فرآیند هویت‌یابی» اشاره دارد، با نتایج پژوهش باقری و زارعیان (۱۳۹۲) و نادری و همکاران (۱۳۹۷) هم‌خوان است؛ همچنین قسمتی از یافته‌های پژوهش که نشان‌گر سطح پایین دانش، مهارت و نگرش دانشجومعلم‌ان در خصوص محتوای فرهنگی-اجتماعی است، با نتایج پژوهش احمدی‌پور و همکاران (۱۴۰۰) که بر ضرورت کسب صلاحیت حرفه‌ای تأکید دارد، هم‌راستا است. مؤلفه مشارکت دانشجومعلم‌ان در برنامه‌های فرهنگی-اجتماعی دانشگاه که به‌عنوان «راهکار بهبود فرآیند هویت‌یابی» از این پژوهش منتج گردید، با یافته‌های پژوهش یاری‌دهنوی (۱۴۰۰) مبنی بر تعامل هویت حرفه‌ای با فلسفه تربیتی دانشجومعلم‌ان، مطابقت دارد. سایر یافته‌های پژوهش نیز با نتایج پژوهش‌های پیشین منافاتی ندارد. در ارتباط با یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود، نگرش دانشجویان به مدرنیته و پست‌مدرنیسم به‌عنوان یک جنبش و حرکت ایده‌آل اصلاح شود. در شخصیت دانشجومعلم‌ان، با برنامه‌های آموزشی، معرفتی و فرهنگی مناسب، در مقابل تهاجم فرهنگی شدید دشمن، یک سد فرهنگی و بینشی قوی ایجاد شود. نحوه استفاده صحیح از فضای مجازی و سواد رسانه‌ای توسعه یافته و نفوذ سبک زندگی غربی در جامعه با معرفی الگوهای عملی به‌روزر شده از سبک زندگی اسلامی-ایرانی کنترل شود. دانشگاه فرهنگیان به‌عنوان نهادی که آگاهانه اقدام به پرورش هویت فراگیران می‌کند، بایستی بالابردن آگاهی کل مجموعه تربیت معلم و در رأس آن، دانشجومعلم‌ان را در مورد هویت خود، به‌عنوان مهم‌ترین هدف، مورد توجه قرار دهد. از آنجا که دغدغه همه دانشجومعلم‌ان، پایین بودن منزلت و حقوق معلم‌ان در جامعه بوده است، دستگاه‌های زیربنا بایستی یک اهتمام جدی در این خصوص به خرج دهند، چراکه ارزش‌قائل‌نشدن برای معلم، به‌معنای عدم شکل‌گیری هویت حرفه‌ای وی است. چنان‌چه این مشکل برطرف شود، خودبه‌خود عدم علاقه‌مندی به شغل معلمی نیز برطرف می‌شود. باید در راستای بالابردن سطح شأن و منزلت دانشجومعلم‌ان در دانشگاه و جامعه اقدام شده و مشارکت دانشجومعلم‌ان در برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه بیشتر شود. تشکیل تربیون‌های آزاد دانشجویی توسعه یافته و در رویارویی با نظرات مختلف دانشجویان در خصوص برنامه‌ها و مسائل فرهنگی-اجتماعی با انعطاف عمل شود و برگزاری جلسات گفتمان فرهنگی-اجتماعی بین دانشجویان به‌صورت مکرر انجام پذیرد. یک هسته متخصص و پویا در خصوص برنامه‌ریزی، آموزش و اجرای برنامه‌ها، مسائل و موضوعات فرهنگی اجتماعی و نهاد فرهنگی-اجتماعی قوی و متخصص در سطح دانشگاه ایجاد و اساتید متخصص و با دانش در خصوص مسائل اجتماعی و فرهنگی به‌کار گرفته شود. فضا سازی مناسب محیط دانشگاه با محوریت موضوعات فرهنگی-اجتماعی و بازنگری در سرفصل دروس مربوط به حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی مناسب با تحولات جدید جهان در دستور کار قرار گیرد. تبیین و آموزش دقیق برنامه‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی به دانشجومعلم‌ان صورت گیرد و روی جذاب و رقابتی نمودن برنامه‌ها و فعالیت‌های

فرهنگی-اجتماعی در دانشگاه باید به‌جد کار شود. بالابردن سطح علمی و مطالعات اجتماعی-فرهنگی از سوی دانشجومعلم، مدیریت و استفاده درست از فضای مجازی در رویارویی با مسائل اجتماعی-فرهنگی، ایجاد مهارت خویش‌شناسی از سوی دانشجومعلم، افزایش پایداری دانشجومعلم به معنویات و اخلاق اجتماعی و ایجاد زمینه ارتباط مناسب بین دانشجویان با فرهنگ‌های مختلف در دانشگاه، در دستور کار متولیان دانشگاه قرار گیرد.

منابع

- احمدی پور ، معصومه و همکاران. (۱۴۰۰). بررسی الگوی صلاحیت های حرفه‌ای دانشجومعلم دانشگاه فرهنگیان استان بوشهر. *مجله آموزش جندی شاپور/هواز*. شماره ۱۲، صص: ۲۹۱-۳۰۳
- ادیب، یوسف و همکاران. (۱۳۹۶). هویت حرفه‌ای دانشجومعلم دانشگاه فرهنگیان استان آذربایجان شرقی. *مجله مطالعات سیاستگذاری تربیت معلم*. ۱(۱)، ۱۴۷-۱۶۲.
- رجایی، فرهنگ. (۱۳۸۵). *مشکله‌ی هویت ایرانیان امروز*. تهران: نی.
- کالهن، کریج. (۱۳۸۹). *نظریه اجتماعی و سیاسی هویت*. ترجمه‌ی محمد قلی‌پور و علی محمدزاده. تهران: جامعه‌شناسان.
- گرمایی، حسنعلی. (۱۴۰۱). ارزیابی سطح تربیت شهروندی دانش‌آموختگان دانشگاه فرهنگیان. *مجله یویش در آموزش علوم انسانی*. شماره ۲۶، صص: ۴۵-۵۸.
- نادری، مریم و همکاران. (۱۳۹۷). تبیین مبانی فلسفی هویت اسلامی ایرانی و آسیب شناسی آن. *نشریه اندیشه های نوین تربیتی*، ۱۴(۳)، ۲۵-۷
- یاری دهنوی، مراد. (۱۴۰۰). واکاوی تجارب‌زیسته دانشجومعلم از تعامل هویت حرفه‌ای و فلسفه تربیتی شخصی آن‌ها. *مجله علوم تربیتی از دیدگاه اسلام*. شماره ۱۶، صص: ۲۶۵-۲۹۰.
- Roath j. & kelipart P. (2019). "Identity Theory and Social Identity Theory". *Social Pshichology Quanterly*. Vol163. No3. Pp: 224-237
- Miedima R. (2016). "Language, power and identity". *Language Teaching. Volume 45. Issue 02*. Pp: 215- 233
- Creswell. John W. (1994). *Research Design Qualitative & Quantitative Approaches*. London: Sage Publications.
- Lindholm Charles. (2008). *Culture And Identity*. New York: Onewold Publication
- Maykut. P. and Morehouse, R. (1994). *Beginning Qualitative Research*. London: The Falmer press
- Regina Kakhnovets, M. A (2017). *An Investigation Of Jewish Ethnic Identity and Identification and Their Psycological Correlates For American Jewish* . A dissertation for the degree of Master of Science, The Ohio State University.
- Vanessa Bouché P. (2011). *Identity and the Mechanisms of Political Engagement*. the A dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the Graduate School of The Ohio State University